Rimaszombat, 1884. augusztus 17. 33. szám. Ötödik évfolyam.

Szerkesztőségi iroda: Rimaszombat, Rimasor 25. sz. a. — Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak viszsza.

Előfizetési díj:
Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . . 2 frt.
Negyed évre . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal: R.-szombat, Losonczi-uteza 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadóhivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetmény-, nyilttér- és felszólamlások.

Hirdetési díj: Egy négy hasábos petitsor térfogata . . . . 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után . . 30 kr.

Nyilttér: Egy sor . . . . 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont“ kiadó-hivatala Rimaszombat Losonczi-uteza 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. Az előfizetesek legezélszerübben posta utalvány utján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

A községek hivatalos elnevezésének megállapitása.

A hány nyelv és nemzetiség van Magyarországon, a községeknek annyiféle hangzásu elnevezése van. Tót községnek p. o. csak a legritkább esetben van magyar hangzásu neve, s ha igen, ott van mellette a tót elnevezés is; p. o. Uj-vásár tótul „Rybnik“-nek neveztetik, a mi két, egészen ellentétes fogalom, mert Rybnik „halastavat“ jelent.

A fenti körülmény minden esetre hátramaradás és sajnos dolog, sőt talán kicsit furcsa is, épen ugy hangzanék, mint hangzik p. o. Muszkaországban egy „Magyarfalva“ elnevezés. Még sajnosabb dolog, ha meggondoljuk, hogy Magyarországon több régibb származásu község van, a melynek lakosai egykoron magyarok voltak, p. o. Nyitramegyében, s a községek elnevezése is magyar volt. De ezek az idő folyamán eltótosodtak, a községek nevei eltorzittattak, ugy, hogy egészen kivetköztettek magyar eredetiségökből és jellegökből. Ilyen p. o. a zólyommegyei Mótyova község, mely Mátyás király idejéből veszi eredetét, s mely azelőtt „Mátyásfalva-“nak neveztetett; ilyen a hontmegyei „Dolnie a Hornie Perany“ név alatt ismeretesebb két község, mely eredetileg „Hársas Terény“-nek; ilyen a nógrádmegyei „Uhorszka“ község, mely „Magyarfalvá“-nek neveztetett. Mennyi van megyénkben és az országban?

Hogy nemcsak az eredeti magyar jellegökből kivetköztetett, de egyátalán az ország összes községeinek hivatalos elnevezése megállapittassék, v i s z s z a- és m e g m a g y a r o s i t t a s s a n a k, azzal csak keveset gondolunk, pedig nem volna szabad felednünk, hogy Magyarországon vagyunk s a magyarosodásnak egyik kiváló neme: az ország összes községeinek névleg megmagyarosodása.

Zólyommegye bizottsága e tekintetben megtette az első lépést tavaly, a mikor kebeléből egy bizottságot küldött ki azon czélból, hogy a községek hivatalos elnevezése tárgyában ajánlotot tegyen Mindenesetre szükséges hazafias dolog. — Ajánlom, hogy megyénk és az ország is kövesse Zólyommegye példáját s vegye igénybe a történelmi-társulat közreműködését, mely bizonyosan szivesen segédkezet nyujt e hazafias munkához. Illő dolog, hogy egy nemzet, mely maholnap ezredéves fenállásának fordulóját, fogja ünnepelni igy cselekedjék! **Vitéz Lajos.**

A strike.

A társadalom magasabb osztályai hajlandók a munkás osztályt mintegy a természeti elemek közé sorozni.

A mint megvárják a viztől, hogy a hajókat pontosan és békén hordja hátán, a levegőtől, hogy a rendes időben esőt bocsásson a földre s a földtől, hogy rendesen megadja a termést, ép ugy megkivánják a munkás osztálytól, hogy rendesen, pontosan és békén megadja a mindennapi szükségleteket.

Csakhogy a természeti elemek sokszor megtagadják a szolgálatot az embereknek; a levegő nem ad esőt, a föld nem hozza meg az évi termést s a viz kitör és rombol.

Ha a munkásokat némelyek az oktalan természeti elemek közé sorolják, azok élnek is ezeknek szokásaival s a mint a viz, levegő és föld, igy ők is megtagadják koronként szolgálataikat a fölöttük álló emberiségnek.

S a mi a föld meddősége, a levegő szárazsága s a viz pusztitó ereje, az mind együtt meg van a munkás s t r i k e j á b a n.

Szomoru szó ez az egész társadalomra nézve, nyomor az anyja s gyakran nyomor a gyermeke is.

Koronként mindig meg-megujul; a nép, mely reggeltől napestig munkába ölte az időt. — Kimondja a jelszót: „Nem dolgozunk!“

A munkás azt hiszi, hogy ezáltal segit nyomasztó helyzetén, pedig a legtöbbször még sulyosabbá teszi azt.

A munkaadók mindig elérik czéljaikat, mert munkás sok van, munka pedig kevés.

A strike a régi rabszolgalázadásnak modern formája: nem uj dolog, folyton megujul és ismét elalszik, s talán sohasem is lehet teljesen kiirtani.

Mert mindig lesznek emberek, a kiknek pénzük lesz és nem dolgoznak s emberek, a kik dolgoznak, de a kiknek nem lesz pénzük, s minden striknek az az igazi alapja.

Csakhogy az utóbbi években a strike annyira divatba jött nemcsak a külföldön, hanem hazánkban is, hogy a különös jelenség okait fürkészni nagyon is időszerü kötelesség. . .

Pékek, kovács legények, kőmüves legények s bádogos legények egymásután strikolnak s alig van a mesterségeknek ága, melynek müvelői között a strike magva el ne volna hintve.

S annak egyik inditó okát az országon kivül levő dolgokban kell keresnünk.

A külföldön ugyanis majdnem minden államban évek óta egy általános áramlat uralkodik: az alsó néposztály elégedetlen sorsával s javitani akar ezen, ezt a javitást pedig az egyik államban kérvényekkel, deputatiókkal, gyülésekkel akarják elérni, a másik államban pedig erőszakkal, a létező rend teljes fölforgatásával, socialis forradalommal, revolverrel és dynamittal.

Lehetetlenség, hogy ez általános elégedetlenségi áramlat, mely hol munkás mozgalom, hol socialismus, hol anarchia, hol nihilismus alakjában és czimén lép fel, Magyarországra el ne hatott volna.

El is hatott az s bár szerencsénkre még dynamitban és revolverben nem nyilvánult, hatását kétségtelenül meg lehetett érezni a legutóbbi strikeok szaporodásán és jellegén.

A másik ok a strikeoknak az a speciális helyi nyomoruság, a melyben egyik-másik mesterség üzője sinylődik.

Mert ne legyünk elfogultak a strikeoló munkások iránt; lehet nekik is egyben-másban igazuk s ha szeretjük korunkat a humanitas és jótékonyág korának nevezni, ismerjük el, hogy a munkás-osztály jó része nincs abban a sorsban, melyet munkája után megérdemelne.

Nem lehet kivánni azt, hogy a mesterember egyenlő jogokat és előnyöket élvezzen a szellemileg képzett emberrel, mert ha minden válaszfalat eldöntenének is a társadalmi osztályok között, a szellemi képzettség örökké kasztokat fog képezni az emberiségben; sőt épen az lenne a legideálisabb alakulása az államoknak, ha azokban a szellemi képzettség szerint formálódnának az osztályok egymás után; hanem arra mindenesetre ügyelni kell épen a müvelt osztályoknak, hogy a számukra dolgozó munkások helyzete legalább „emberi“ legyen, nehogy erőszakos eszközökhöz folyamodjanak. **Porzsolt Kálmán.**

A tanári kar választása.

Sajó-Gömör, 1884. augusztus 3-án.

A sajó-gömöri ág. hitv. gazdasági és ipar-kereskedelmi polgári iskolának, mely már f. évi szeptember hó 1-én megnyilik, tanári kara, az iskola vezetését gyakorló pártfogóság által f. hó 3-án Sajógömörön Szentiványi Miklós ur nyaralójában d. u. 3 órakor választatott meg, Szentiványi Árpád orsz. képviselő és tanodai felügyelő elnöklete alatt. A pártfogóság tagjai közül ott láttuk Szontagh Bertalan alispánt s esperességi felügyelőt, Szentiványi Miklóst, Szon-

TÁRCZA.

Uti rajz.

London, *** 24.

A talány meg volt fejtve és pedig elég érdekesen s ha fájt is elveszíteni egy magyar honpolgárt, kalapot kelle emelnem az angolok energiája előtt, kiknek a béke és háboru annyi nehéz feladata mellett jut idejük a mi mulasztásainkat is pótolni. Mig beszélve a honi dolgokról gyorsan futottak a perczek, nyugaton feltünt az első angol föld, Suffolk kékes, elmosódó körvonalai. Régi ábrándjaim classicus földjét, a ködös Albiont láttam nem sokára, nevéhez méltó környezettel kibontakozni szemeim előtt. A politikai szabadságnak, annyi nemes ideálnak, annyi halhatatlan névnek szülőjét, mely mig világuralmával Rómát homályositá el, a müvészetek tiszteletében Hellassal versenyez s kereskedésével Phönitiát, az eddig élt legnagyobb kereskedő nemzetet messze tulhaladta.

A pelyhedző állu ifjuság első ábrándjai nem bántanak többé. Költészetére gondolva nem vártam arcadi ligetekben zengő tronbadourokat, ha gazdagsága jutett eszembe, nem lebegett előttem tej és mézzel folyó kanaán: az illusiókat igyekeztem lehetőleg alászállitani és talán épen azért még inkább emelkedett előttem e helynek értéke.

Növekvő érdeklődéssel láttam mind tisztábban kiemelkedni jobbról Louthend, balról Margate, Sheerness, majd Gravesend és Tilburi füstös falait. A Themsén voltunk. A kisebb és nagyobb gőzösök, hajók és bárkák egész raja sietett le és felfelé, itt-ott méltóságos nyugalommal horgonyzott a zajban is, „Ő britt felségének“ egy hadi hajója; a növekvő forgalom, a távolban emelkedő füst-fellegek, a parton egymást érő gyárak, gyors egymásutánban feltünő vonatok élénken jelezték hogy közeledünk a világ fővárosához. Mert hogy London legalább gazdaságilag véve az, az iránt kétkednünk nem lehet. Gyorsan maradt el Woolwich arsenalja, Greenwich csillagvizsgáló tornya és nagy hospitalja s mire hat óra volt beértünk Londonba. A forgalom, mely a Themsén látható, a maga nemében páratlan a világon és mégis nem annyira ez, mint a kereskedelem földrajzi kiterjedése lepi meg az utast. Csak körül kell tekinteni s minden ponton uj jelét fogja találni anglia világuralmának. A Themsében arányilag kevés hajó áll, hanem nagyobb részük a dockokban horgonyoz, a Themsén levők sietve rakják le terhüket a számtalan raktárakba — wharfs. A balti tengerről érkező hajók wharfjai mellett, kelet- és nyugat Indian raktárai állanak, egyik oldalon a Sibéria bundás bőreit, a másikon Jamaica czukorját, vagy Ceylon termékeit rakják halomba; egyik hajó Canada buzáját hozza be, a másik Ausztráliába visz kézmű árukat. És igy foly a munka szünet és megszakitás nélkül, a fehér munkás intelligentiáját iparkodással igyekezik ellensulyozni a mulat s mindketten lenézően tekintenek a gyapjas haju négerre, ki velük versenyezni mer.

Fél óraig tarthatott az ut, midőn feltünt a London Bridge, hol a legtöbb hajó áll; jobbra a Tower, barna falain lengő zászlókkal s egy rövid, de szigoru vámvizsgálaton átesve Szent Katalin raktárainál angol földre léptünk.

A continetalis városok tanulságos, de egymáshoz sokban hasonló civilisatiója után jól esett látnom Londonban az eredeti irányok, a másoktól nem kölcsönzött nagyszabásu conceptiok székhelyét. Egészben véve nem szép. Ódon utczáit gondos fejedelmek nem pusztitották el, hogy fasorokkal szegett boulevardokat emeljenek helyükbe. Daczára az utóbbi évek ujitó rombolásainak ma is csak részben modern, nagy részben pedig maradt a mi volt. London nem szégyenli multját. A city kábitó zajjal telt utczái az oxford vagy Lombarel streettől csak pár lépést kell tennünk s pár száz évvel előbb, mohos sirkövek közt, ódon templom csendes udvarán találhatjuk magunkat, melyet nem hagyott elpusztitani a kegyelet a mult iránt. Ha valahol, ugy itt látszik, hogy a mult a jelen szülője, itt tünik fele anglia jelen nagyságának kulcsa a folytonos és meg nem zavart fejlődés.

Mindenütt vehettük észre, hogy a modern haladás ha formáiban sok ujat tüntet is fel, lényegében ugyanazon kutfőből ered, mint a mult „tévedései,“ melyek szükségkép megelőzik emezt.

Az ellentét a mult és jelen között, mely egyes nemzeteknél oly élesen jut érvényre, itt alig tapasztalható s talán ép innen magyarázható azon conservativismus, mely sok szárazföldi utast bámulatba ejt. A Tower őrei maig is azon öltözéket viselik, melyet évszázadok előtt hordoztak elődeik; a VI. Eduard által több mint 300 év előtt alapitott „Christ's Hospital“ növendékei ma is az eredeti sárga harisnyák, csattos czipők és kék talárokban járnak kelnek, a mint az alapitó meghagyta. A birák és ügyészek hajporos parókái XIV. Lajos korát juttatják eszünkbe; a felsőház ülései maig is akkor kezdődnek, midőn a lord cancellár „gyapju zsák“-ján helyet foglal.

A mult külsőségei daczára bámulatba ejtő erélylyel és változatossággal buzog az angol nép ereje a city szük utczái s a Westendt palotákban gazdag squarejein egyaránt, az iparos és kereskedő világ Meccájában a müvészet és tudomány örök becsü emlékeivel találkozunk lépten-nyomon.

Megszoktuk az életben, hogy sem egyesek, sem nemzetek jellemében nem lehet föltalálni azon idealt, mely a kiváló vonásokat mind önmagában egyesitené s megelégszünk vele, ha akadunk egyes vonásokra, melyek a köznapiak fölé emelkednek s vigasztalni igyekezünk magunkat az egyoldaluságaért. Ha van nemzet, mely hiányai mellett is a legtöbb idealis vonást egyesiti jellemében, akkor kétségkivül az angol az. Per eminentiam kalmár és gyáros, de a nehéz napimunka, az irodák nyomott lege, a gyárak zaja és füstje mellett megtudja őrizni a kedély melegségét, s a lélek poeticus lendületét. — Önző kétségkivül, de vajjon lehet-e kereskedőt és üzlet embert találni e nélkül? Még önzésében is van becsülni való; Londonban és vidékén egyaránt találkozunk fényes tanintézetek, kórházak, iskolák és asylumokkal, a melyeket mind ily „önző“ emberek emeltek, sokszor a mi viszonyainkhoz mérve hallatlan bőkezüséggel. Csak nem régen halt meg egy King nevü „stock braker„ — tőzsdei ügynök — Londonban, s hagyott több mint egy millió frtot egy ottani hospitalra, s ily esetek aránylag sürün fordulnak elő.

Azon összeg, mi Londonban végrendeletek, rendes dijak és adományokból humanisticus czélokra begyül 45—46 millió frtra rug évenkint. A philanthropicus intézetek száma légió, s e tény, mely mutatja az angol kedély nemességét, szoros kapcsolatban áll a nép vallásos érzületével. Vasárnap az óriás város mintha kihalt volna, minden bolt, minden korcsma zárva, sőt a posta is. A vasutakon csekély számu vonat közlekedik, csak a templomok telvék. Egész nap nem látni mást, mint templomból jövő és oda menő csoporokat. Milyen más képet nyujt Budapest!

Ilyenkor az idegen ha a templomok nem tudják lekötni, legtöbbnyire kifelé veszi utját. A földalatti vasut vonat egy negyedóra alatt kiröpit a háztengerből, a zöld mezők, lombos fáktól övezett nyárilakok mutatják, hogy „vidéken“ va-

tagh Zoltán főszolgabirót. Hevessy Benedek orsz. képviselőt, Hevessy Lászlót és Józsefet, Moesz Miksát, Gömöry Pál dobsinai polgármestert, Groó Vilmos kir. tanfelügyelőt, Hámos Antalt, Szentiványi Gézát, a sajógömöri előljáróságot, az esperesség részéről Bartholomaidesz fő-, Mikola alesperest és Török János lelkészt.

A gyülés, tanodai felügyelő Szentiványi Árpád ur által megnyittatván, Groó Vilmos kir. tanfelügyelő ur által, ki ez intézet szervezése körül magának halhatatlan érdemeket szerzett, előterjesztetvén a pályázat eredménye, ezek szerint a folyó évben felállitandó három tanári állásra 12 pályázó jelentkezett.

A pályázók mindenike képzett szakférfiak voltak, kik képesek megfelelni mind azon követelményeknek, melyeket egy polgári iskola felvirágzása megkövetel, s igy a kiirott pályázat meddőnek, semmi tekintetben sem mondható.

Csupán azon sajnálatos tényköriilményt kell e tekintetben constatálnunk, hogy ez uj intézet szervezése folytán megszünt helybeli gymnasium egyik tanára, Csok György, tekintve, hogy a polgári iskola által megkövetelt oklevéllel nem bir, nem volt megválasztható.

Az igazgatói állásra megválasztatott Benczc Soma, rozsnyói ág. hitv. püspöki káplán, ki a megszünt gymnasiumnak is négy évig volt köztiszteletben álló igazgatója. S mi is szivünkből gratulálunk a szerencsés választáshoz, hogy oly férfiut állitott a pártfogóság az intézet élére, a ki a helyi viszonyokkal ösmerős, s igy képes leend az uj tanodának fejlődését előmozditani.

A nyelvtudományi és történelmi tanszékre: Nagy Lajos veszprémi tanár és ösmert tanügyi iró, s a szám-, rajz- és természet tudományi tanszékre: Vizner Károly szepesmegyei illetőségü tanár választatott meg.

A pártfogóság méltányolni ohajtván Csok György tanár ur érdemeit, ki a megszünt gymnasiumnak 14 éven át munkás tanára volt, 200 frt végkielégitést szavazott meg részére — ezen kivül 160 frt segélyt gyüjtött neki a pártfogóság.

A feloszlatott gymnasium összes alaptőkéje, az uj tanintézet alapjához csatoltatott, csupán a Clementisz-féle alapitvány, mely határozottan ág. hitv. gymnasiumok részére hagyományoztatott, bocsáttatott a kerület rendelkezésére.

Bogár Lajos sajó-gömöri néptanitó kérvénye, melyben a zene- és ének-tanitói állásért folyamodik, elintézés végett az iskolaszéknek adatott ki, s mi hisszük, hogy az ez ügyben, tekintve, hogy e tantárgyak tanitásáért folyamodó, az intézettől fizetést nem követel, s csupán a tanoda felvirágzása tekintetéből teszi meg e lépést, kedvezőleg fog határozni.

Végül nem mulaszthatjuk el Groó Vilmos kir. tanfelügyelő ur bokros érdemeit ez intézet felállitása körül kiemelni, a ki az intézet vezérelveit megállapitotta, s a szervezés nehéz munkáját magára vállalta, s teljesitette ezt annyi ügybuzgalommal és erélylyel, a mely tullépte a tanfelügyelői állás rideg hivatalos teendőit. S tetteiből a tanügyért igazán lelkesülni tudó férfiu alkotó ereje sugárzott ki, minek folytán azon édes reményben ringatjuk magunkat, hogy az esetben, ha a mélyen tisztelt tanfelügyelő ur ez uj tanodától becses figyelmét továbbra sem vonja meg, oly hatalmas férfiuk pártfogása mellett a minő az alapitó Szentiványi Miklós ur és a tanodai alelnök Mikola György helybeli lelkész, ki jelenleg is az épitkezés nehéz munkáját vezeti: ez uj tanoda fejlődni és a kor szinvonalára emelkedni fog. — Adja az ég, hogy ugy legyen! **Zahonyi János.**

Rimaszombat ünnepe.

E hó 11-ik napja sokáig emlékezetes, de sőt feledhetlen marad városunk közmüvelődési történetében. Dalaraink e napon tértek vissza koszorukban gazdagon a miskolczi dalverseny küzdelmeiből, hozva magukkal anyagi jutalmul a nehány száz forint értékü e z ü s t-, s az országos közvélemény magasztaló elismerésében nyilvánuló h e r v a d h a t l a n koszorut.

S a közönség méltán fogadta őket oly kitüntetéssel, minőről hü képet adni alig lehet. — Csak az, ki az örömben sugárzó arczokon, a felragyogó szemekben olvasni tud, ki az ezernyi ezer ajkról felhangzó „éljen“ kiáltások kutforrását ismerni tanulta s ennek kifejezésére elég szingazdag szóval bir, az tudná hüen megirni e nap történetét. Fájdalom, szerény tollam erre nem vállalkozhatik, s ha közleményem a köznapiasság szinvonalán alul marad, legyen büntetésem a papirkosár.

A papir kosárról jut eszembe, hogy manapság szinte divatossá lett vádolni korunkat az anyagiasság tulságos dédelgetésével s azzal, hogy mint igazi „papir korszak“-hoz illik, többre becsüli a l á t s z a t o s, mint a v a l ó d i é r t é k e t. Indokolt-e e vád általánosságban és nálunk is, azt itéljék meg bölcseink, kiknek adatott hatalom előre látni az eseményeket, melyek gyarló szemek előtt födve vannak. De az bizonyos, miszerint daláraink elért sikere, közönségünknek e siker fölötti öröme, a lelkesedés, a keresetlenségében nagyszerü tüntetés, mellyel örömét kifejezésre juttatta, fényesen czáfolta meg a kedvezőtlen véleményt.

Ha gyakorlott ujságiró volnék, e két ellentétes jelenségből mindjárt levonnám az üdvösséges tanulságot, s elmondanám, hogy ha azok, kik intézményeink müködése felett birálatot mondani hivatva érzik magukat, csak félannyi időt szentelnének azokban tettleg közreműködni, mint a mennyit balvéleményük megállapitására forditanak, minden valószinüség szerint más téren is és többször is érnénk a maihoz hasonló emlékezetes napokat.

Azonban maradok a mai napnál, s kezdem leirásomat a kivonulás előzményeinél.

Ugy dél körül szokatlan nyüzsgés, mozgalom volt észlelhető a piaczon, az utczákon: táviratok, aláirási ivek forogtak közkézen. Csoportok alakultak, élénken beszélgetve a dalárok érkezését különbözően jelzett tudósitások, a kivonulás, közvacsora rendezése felett. Hanem csodálatos, az intéző kezeket látni nem lehetett. Egyszerre harsogó katonai zene ragad egy irányba kiesit és nagyot, a 25-ik gyalogezred nehany átvonuló százada érkezik. Mintha csak találkozója lenne városunkban e napon a harcz és béke hőseinek. Épen jókor, hogy a lelkesedés lángjai még magasabbra törjenek. A d. u. 6 óratól 8-ig tartott térzene még fokozta az est iránt fölkelt érdeklődést. 8 órára egybegyüit a városház előtt közönségünk minden rétegének legnagyobb része: az előkelő világ jobbik felének szépei, ajkukon mosolylyal, keblükön virágcsokorral. A városi tanács, a hivatalok egész kara, a tüzoltó testület teljes számban és diszben, az iparos segédek önképző- és segélyegylete zászló alatt, s mindezek élén Szabó György polgármester, mindannyian, hogy a dalároknak legszivélyesebb „Isten hozott“-at mondjanak. E menetet — köszönet báró Pricz ezredesnek — katonai zenekar vezette az indóházhoz, hol a 8 óra 37 perczkor érkező vonatot a „Rákóczy“ induló riadalmas hangjaival fogadta. Erre zendült fel aztán az a hatalmas „éljen“, aminőt ritkán, vagy igen rég hallott a százbérezü Gömör, s következett olyan őszinte üdvözlet, a minő fiatalon csak dobogó szivben születik. A milyen a „hozottisten,“ olyan volt a „fogadj isten.“ Lelkesedés az olvadásig, a testvéri csókig — — csapongás nélkül. Az igaz, hogy az idő is kitett magáért: tiszta ég, nyári est hold nélkül, de miliárd csillagokkal, melyek ragyogó sugarai kellemes félhomállyal vonták be a diadalmenetet. 9 óra után mintegy 150 teritékü asztalnál ült közvacsorához a kaszinó helyiségben közönségünk szine-javának azon része, mely elég jókor érkezett, hogy helyet kaphasson. Fájdalom, a nagyterem igen szük volt ez alkalomra; előkelőink közül sokan nem fértek be már a vendégek tömegébe, melynek sorában a katonai tisztikar is teljes számban örvendett a nap hősei láthatásán, ámbár inkább hallani ohajtott volna tőluk valamit, p. u. azt az országrenditő „Talpra magyar“!-t; de hit nem lehetett, a dicsőség tengerét meguszva, fáradtan érkeztek tüzhelyükhöz. A kik ezüstöt nyernek, azok hallgathattak — — — az aranyért; nem is bánták meg. A jobbnál jobb, szellemesnél-szellemesebb pohár-köszöntők csak ugy keresztezték egymást, hogy a jó kedv egy pillanatig se lankadjon. Az arany mondások zápora csak ugy zuhogott. Első volt itt is a polgármester, ki a győztes dalárdát éltette s buzditotta ujabb győzelemre; állott elébe a dalárda elnöke Baksay István, ki a szepmüvészetek bőkezü pártfogójának, a városi tanácsnak fizette le beismerése, és hálája adóját. Bornemisza László megyei t. főjegyző, Szabó Samu orvos, Molnár József ügyvéd, Terhes Pál ref. lelkész, Török János tszéki helyettes elnök, Badinyi Gyula városi kapitány, báró Pricz ezredes, a százados és én istenem föl nem jegyezhetém, hogy még hanyan és kik, de mindnyájan még kétszeresen is éltették a nőket — a kik távol voltak — és mindazokat, kik a jó, szép és nemes czélok megvalósitásáért küzdöttek, munkálnak, és minden valószinüség szerint, még nagyobb sikereket elérni segitenek. — Mindez jó czigány zene mellett, alkalmazván e jelzőt inkább emberére, mint a hegedüjére. Hogy ez a jókedvü társaság mikor oszlott szét, már arról nem tudok biztosan számolni, miután a jókedvnek magam is azon határához érkeztem, a hol egy édes álom és — — menyországban járunk — — — reggelig. Természetes, hogy ez a nap nem végződhetett oly hamar, s ha már nem vagyunk Jozsuák, két napból csináltunk egyet. A városkert köröndje megtelt ismét — vigadókkal. A mi, tekintettel a lakomáról elmaradt női közönségre, nem is volt rosz gondolat, ámbár daláraink legnagyobb része már ekkoráig kifáradt az ünnepeltetésben ugy, hogy alig találkoztunk e helyen nehány á r v a l á n y h a j a s kalappal. Hanem azért a leányok csaknem maradtak árván, párjára akadt mindenik, tánczolt majdnem a gönczöl rudjának innenső végeig, a melyről tudva van, hogy a kakas éjjeli első kiáltását szokta megbozni mával. — A szinházban pedig, ugyancsak a dalárok tiszteletére disz előadás volt — — — volna, ha a „ház“ nem kong vala az ürességtől, igy a „diszt“ csak szinészeink viselték, melynek tisztességét azonban, sikerült, jókedvü játékkal igyekeztek megmenteni. Pedig hát alkalomszerü leendett az is, ha legalább daláraink tömeges megjelenéssel viszonozzák a szinigazgató figyelmét, melyben a „jó cassa“ iránti reménynél nem kevesebb volt az udvariasság. Igy folyt le az emlékezetes ünnep, melynek képe ha gyarló, legyen mentségem azon körülmény, hogy a dalárok magasztalásában nyujtott nektárt csak üvegen át élvezhetém. **K. d. V.**

Felhivás.

A nagyméltóságu földmivelés-, ipar- s kereskedelemügyi magyar királyi miniszterium Rimaszombat rend. t. várostól bérbevette a Kurincz nevü pusztát azon szándékból, hogy azon egy földmives iskolát rendezzen be.

Az iskola czélja, hogy abban a vidék kisebb birtokainak leendő tulajdonosai birtokuk okszerü kezelésére megtanittassanak, hogy a nagyobb birtokokba szükséges munkavezetők, felügyelők gazdasági téren kiképeztessenek.

Az iskolában a tanitás egyrészt gyakorlati, mely a gazdaságban előforduló kézi-fogások elsajátitásra; másrészt elméleti, mely a természettudományi ismereteken kivül az összes gazdasági szakok (talajisme, növénytermelés, gazdaságvitel, — erdészet, kertészet) a tudomány mai niveaujan álló oktatására terjeszkedik ki.

A tanév folyó évi november 1-én veszi kezdetét. A felvétetni ohajtók ez irányu kérvényeiket a m. kir. földmives iskola igazgatójához ezimezve folyó évi szeptember hó 15-éig terjesszék be.

A felvételi feltételek a következők:

a) A betöitött 17 éves életkor.

b) Erős, egészséges testalkat.*)

c) Iskolai- és községi bizonyitvány által igazolt jó erkölcsi magavis let.

d) Annak tényleges bizonyitása, hogy a belépni ohajtó nyelvtanilag jól tud irni, folyékonyan olvasni és a négy alapmüveletekkel helyesen számolni.

e) Kivánatik oly irásbeli nyilatkozat a belépni ohajtó szüleitől esetleg gyámjától, melyben kötelezettség vállaltatik, hogy a tanfolyam tartamára a tanitványért az iskolában teljesitendő fizetéseket magukra vállalják és a tanintézet pénztarába a rendes időre mindig beszolgáltatják.

A tanfolyam két évre terjed. Olyan jobb tanulók, kik az üzletvitelbe mélyebb betekintés, az egyes szakokban pl. állatgyógyászat, kertészet stbbiben nagyobb jártasságot ohajtanak szerezni, ezen felül még egy évig az iskolában maradhatnak.

A földmives iskola tanulói az iskolában lesznek elhelyezve és egy egész tanévre teljes ellátásért két részletben 150 frtot fizetnek. Az ellátási dij első részlete 75 frt, könyvtári illeték 3 frt, biztositási dij 10 frt, azaz 88 frt a felvétel után azonnal az iskola pénztárába lefizetendő. A biztositási dijból fedeztetnek a tanuló által netalán felhasznált gyógyszerek, ebből téritttetnek meg az általa okozott károk. A penzmaradvány a szülőknek visszaadatik. A ellatási dij második részlete 75 frt, mely mindig marczius első felében fizetendő be a tanintézet pénztárába.

*) Megjegyeztetik, hogy a belépni ohajtó, és levél uján felvett tanuló az iskolába érkeztekor, ha testi fejlettség tekintetében nem találtatnék megfelelőnek, felvétele megsemmisittetvén, belépése megtagadható és akkor a befizetett tapdijrészlet a szülőnek visszaküldetik.

---

gyunk. A népesség egyébiránt itt is sürü és leginkább londoniakból áll, kik kerülik a londoni füstöt a mennyire lehet. Ez a kivándorlás évről-évre nagyobb arányokat öl, a city —belváros — már jó formán lakatlan, csak üzletek és bankokból áll.

Hampton Court, melyet egy ily vasárnapon tekintettem meg, dicsekszik képgyüjteménye s régi emlekeivel. Ez utóbbiak jobban érdekeltek amannál — megvallom. Kevéssé háborgatva a jövő-menőktől, jól esett elbelyongni a magas termekben, melyeket VIII-ik Henrik kegyeltje Wolsey bibornok emelt, melyek látták Cromwellt dicsősége tetőpontján és lakóhelyül szolgáltak az angol fejedelmeknek sokáig. Wolsley czimere maig is ott diszlik a kapu felett, a kastély fény-napjai azonban rég eltünték. A franczia park a III-ik Vilmos által ültetett gesztenyesor ma is régi pompájában diszlik, a buja zöld füvön nyugalmasan legeltek a vadaskert szarvasai, de egyébként hiányzott a régi fény s a régi zaj. Az omnibus imperiáljáról pompás kilátás nyilik a lankás vidék apró házai, a kigyózó Themzére, a kiterjedt Richmond parkra s Keld világhirü botanicus kertjére; a zöld mezőn és rónán tul, kelet felé egy elmosódó szürke felhő jelzi csupán „London füstjét, zaját és gazdagságát.“

Bármennyire üzletember is az angol nem London zajában, hanem vidéken érzi magát otthon a legtöbb. S azok üdülésére, kik nem hagyhatják el a metropolis ködös legét, kiterjedt parkokról gondoskodott a fejedelmek bőkezüsége. A legnagyobb város közepette a St. James vagy Hyde-park lombos fái alatt nyugodtan legelő juhnyájak lepik meg az idegent.

Londonról részletes képet adni annál kevésbbé lehet szándékomban, mert ez alkalommal csak pár napig tartózkodva, ott alig tekinthettem át az egészet. Maga a Britich Museum gazdag gyüjteményei adnának tárgyat kötetek számára. Azt azonban megjegyezni el nem mulaszthatom, hogy könyvtára, régiség és stb. gyüjteményei páratlanok s az angol nép szorgalmának, müveltségének és gazdagságának egyaránt fényes tanuságai. — Közvetlen a Bury Street első házában székel a magyar-egylet; parva domus de 19 évre az egyleté, melynek vezetői igazán önfeláldozólag igyekeznek összetartani azt, a mi magyar Londonban, segiteni az ügyefogyottakat a mennyire lehet. Az alamizsnaosztás csötörtökön este van. Egyenkint jöttek a hazájukból elszakadt ügyefogyottak. Gyémántköszörüs, ki ritka müvészetét Rotterdámban tanulta, hely nélkül maradt kereskedő segéd, vállalkozó napszámos, ki Szathmár megyéből Amerikába igyekezik, egy szót nem tudva angolul, beteg felesége s csecsemő gyermekével, és igy tovább . . . persze a legnagyobb rész vissza felé forditja vitorláját az elhagyott haza felé . . .

Az asztalon magyar lapok, a falon Budapest és nagyjaink képe, egy perczre otthon érezzük magunkat, hogy annál élesebb legyen az ellentét, ha kijutottunk a gáztól világos utczák chaosába.

A hires londoni tunel, mely a Themze alatt vezet át, melyet egykor a világ csodájának tartottak, megszünt az lenni s tul van szárnyalva rég. A földalatti vasut mellett, melynek vonalai Londont minden irányban átszelik, teljesen eltörpült s ma csak vonatok használják. Ha ezen csodákról akarunk beszélni, akkor a földalatti vasutat lehetne nevezni annak. Alig kell emlitni mennyi kitartás, energia és pénz kellett e hihetetlennek feltünő terv kivitelére „John Bull“*) megtette mégis, más alig is lett volna képes. Ma e pálya egyike London főnevezetessége és előnyeinek. 25 indóházából egész nap ömlik be az utas; a mi természetes, mert olcsó, gyors és kényelmes közlekedési eszköz. Évenként 60—70 millió utast szállit s Farringdon és Moorgate Street között, hol négyes vágány van, naponta közel h a t s z á z vonat fut át.

Ilyen számok mutatják London forgalmának nagyságát.

Belülve a city egyik indóházában a nem épen fényes berendezésü waggonba, pár percz alatt London legérdekesebb részében a Vestminsternél vagyunk. A fényes parlamenti palota, a miniszteriumok kiterjedt épületei, a Trafalgár terén Nelson magasba emelkedő oszlopa s előttünk a góth stilben épült „Westminster Abbey“: mind egy nagy nemzet fényes történetének kimagasló momentumai

Legérdekesebb minden esetre a Westminster. Apsisában a nagy Erzsébet, szerencsétlen vetélytársnője a lefejezett Stuart Mária mellett számos angol fejedelem nyugszik. Ide tért meg izgalmas élete után VIII. Henrik, itt volt elhelyezve a protector Cromwell, mig ellenségeinek dühe ki nem vájta senyvedő holttestét. A Westmisterben feküdni nagyobb kitüntetés mindannál, a mit Anglia egyebet adhat. Valóban, ha körültekintünk a téres templom hajójában s látjuk a szines ablakokon beszürődő nap által megaranyozott márvány emlékeket, melyeknek mindenike egy törekvések és eredményekben gazdag élet zárkövel; ha látjuk a világhirü költők, államférfiak és admiralok egész sorát, kik egy-egy lépcsővel emelték fölebb Anglia dicsőségét: alig fogjuk csodálni, hogy e Panthaeonban nyugodni sokak előtt a legmagasabb ambitió és kétségkivül nem egy nagy tettnek inditója.

A legujabb szobor Disraeli-é s azon a napon, melyen láttam, halála évfordulóján, a látogatók mindenike sietett leróni tisztelete adóját s letenni a szoborra a tavasz hirnökét a picziny primulát, az elhunyt tory államférfiu kedvelt virágát. Este felé a fehér márvány telve volt virággal. John Bull nem oly szégyenlős érzelmeiben, mint mi.

A képviselőház épen nem ült együtt s igy megkellett elégednem a minden esetre igen érdekes, bár némileg alacsonyan fekvő épület megtekintésével. A terem, honnan Anglia a világot kormányozza, alig fele a mi képviselőházi termünknek, ugy hogy a követek ha mind együtt vannak, le sem ülhetnek. A miniszterek számára külön padok sincsennek csak az elnök — speaker — emelvénye uralkodik a többi fölött. Az ablakok, falak gazdagon diszitve, a székek faragványai góth stylü mothivumokkal. Az uj képviselőházi palota mellett emelkedik a terem, melyben a parlament hajdan ülésezett s mely Anglia történetében annyi esetben kiinduló pontul szolgált: ma a régi emlékeket leszámitva, egészen üres.

A Towert, mely hajdan erősség és fogház volt, daczára minden sietésemnek, nem mulaszthattam el megnézni. Közel a bejárathoz egy szük, de gondosan őrzött teremben ragyognak az angol korona gyöngyei. A „Kohinur;“ a gyémánt korona, melylyel Viktóriát megkoronázták s mely szebb mindannál, mit e nemben láttam; a térdszalag-rend ékitményei, különböző sceptrumok, összevéve nem kevesebb, mint 36 millió forint értékben. Pár lépéssel tovább, különböző csatákban elfoglalt ágyuk között beérünk a tulajdonképi Towerbe, melyet hóditó Vilmos épen nyolczszáz év előtt épitetett. Ma a fegyvertár és antiquarium ott van elhelyezve, a vérpad, melyen Essex gróf kiszenvedett, Erzsébet azon ötlőzéke, melyben St. Pál templomában imádkozott a hires spanyol flotta leverése után.

Érdekesebbek azonban az épület külső tornyai, melyek

*) Az angol nép tréfás elnevezése.

A Gömör és Kishont vagy más megye, ugyszintén városok, gazdasági egyesületek, vagy egyesek által alapitott ösztöndijas helyek, szem előtt tartván az a), b), c), d), e) pontok alatt elősorolt feltételeket, kéretnek folyó évi szeptember 15-éig a helyet betöltetni, s a kijelöltek névsorát a földmives iskola igazgatójával közölni. Ha az alapitók részére az értesités a fent kitett határidőig elmulasztatnék, ezen ösztöndijas helyek betöltését az iskola igazgatója teljesiti.

Puszta-Kurinez, 1884. aug. 12-én.

Karál János,
a rimaszombati m. kir. földmives iskola igazgatója.

Hirek és vegyesek.

Személyi hirek. Dapsy Vilmos nyugalmazott legfőbb itélőszéki biró ur ő méltósága haza érkezett, hogy munkas életének hátralevő részét e város s a benne levő társadalmi és culturintézmények felvirágozására forditsa. Az ő élete nap volt eddig is és ez éltető sugarak, melyeket szétlövelt, még most sem vesztették el fényöket, s éltető erejöket, adja isten, hogy ne is veszitsék el egyhamar! — Csider Károly, a gömöri ref. egyházmegye gondnoka a gasteini fürdőből, hova egészségének helyreállitása végett ment, teljesen felüdülve tért haza. Hozta Isten! — Szontagh Bertalan alispán, városunkból királyi birtokára utazott.

A helybeli helv. hitvallásuak templomában nagyban folynak a belső átalakitások s már annyira vannak, hogy egy pár hét mulva megtartható lesz benne az istenitisztelet. — A presbitérium lázas tevékenységet fejt ki, hogy a folyó évi szept. hó 21. és következő napjain megtartandó egyházkerületi közgyülés alkalmával, — mely nemcsak a templom 100 éves fenállásának megünneplésével, de lelkészszenteléssel is össze lesz kötve, — minél nagyobb fénynyel fogadhassa a megjelenő hivatalos személyeket és vendégeket.

A tiszai ág. ev. egyházkerület ez évi rendes gyülését Nyiregyháza vendégszerető falai között fogja megtartani folyó évi szept. 20. és következő napjain. E gyülésre városunkból is számosan készülnek. Az ez alkalommal tartatni szokott istenitiszteletet Glauf Pál, a rimaszombati ág. ev. egyház derék lelkésze fogja végezni.

A gép. Ritkán követel a cséplőgépek használatánál elkövetett vigyázatlanság annyi áldozatot, mint a lefolyt héten körünkön. Folyó hó 13-án Tamástalán Kubis Ferencz kezét szakitotta el, 14-én Tiszolczon a 12 éves Kuchta Dánielnek zuzta össze a lábát, Osgyánban pedig Galamb János ujját szakitotta el. Mindhármat amputálni kellett.

Egyházmegyei közgyülés. A gömöri helv. hitv. egyházmegye rendes évi közgyülését folyó évi szeptember hó 2-ik és következő napjain tartja meg Zubogyon.

Magyar isteni tisztelet lesz e hó 24-ikén a tótajku meleghegyi ág. ev. egyházban, a midőn az urvacsora is ki fog osztatni.

A rimaszombati iparos segédek önképző- és segélyegylete a következő feliratot intézte a dalárda elnökségéhez:

T. dalárok! A kitörő lelkesedés örömhangjai között fogadá önöket hazatértükben e város mindazon lakója, ki felismeri becsét a győzelemnek, mellyel a miskolczi dalárversenyen megyénk, városunk hirét gyarapitottak.

E lelkesedéstől áthatva siet egyletünk is, hogy a jutalommal diszitett lobogó hiveit üdvözölve, hálájának, tiszteletének gyönge bár, de mélyen érzett szavakban adjon kifejezést.

Csekély az elismerés e szerény virága; — fogadják el mégis ama koszoru ragyogó levelei közé, melyet egy ország közvéleménye nyujtott önöknek a küzdelem sikereért, s engedjék, miszerint zászlójuk diesőségének legalább egyetlen sugara legyen a mienk, hogy fénye — s melegénél mi is ápolhassuk, — mint önök, nagyra növelhessük szivünkben a szép-, jó-, és nemes czélok iránti szeretetet. Mert lelkünket emelkedni, szivünket lázasan dobogni éreztük a hirre, hogy az országos dalünnepély közönséget, — büszkeséggel hangsulyozzuk — a rimaszombati dalárda első ragadta magával. Ez örömért hálával tartozunk. — Dicsekszünk azzal is, hogy a lelkesitő dalaikban kiemelt gondolatot: minden csep vérünkben lángolni szülőföldünk-, nemzetünk- s nyelvünkért, — feltogtuk, megértettük.

Igen! A „Talpra magyar!“ csatakiáltás hangjait, melyek ma már nem pusztitó fegyverre, hanem áldásthozó munkásságra intenek, követni fogjuk elménk minden gondolatával, izmaink minden erejével — „És ha egykor közanyánkra törne ellenség s veszély.“ — a Kárpátoktól Adriáig viszhangzott e fogadás: „A magyarok istenére esküszünk!“ — minket is kötelez a legnagyobb, a legtiesőbb honfiáldozatra.

Hogy ezt igy értjük és érezzük: azért ismét önöknek tartozunk hálával.

A diadaluk feletti öröm egy könyesepjét, mely férfi arczáról gördülhet alá, im alig tudjuk visszatartani. — Legyen hát e könv szemünkben őszinte tükre, igaz tanuja a szeretetnek, hálának, mellyel önöket egyenkint és összesen üdvözölve kivánjuk: hogy az Ég tartsa meg hazánk számára sokáig intézőikkel együtt, s vezesse „Győzelemről győzelemre“ a rimaszombati dalárdát!

Kelt e rimaszombati iparos segédek önképző- és segélyegylete választmányának 1884. augusztus 14. napján rartott rendkivüli ülésében.

Fudalla Sándor,
helyettes titkár.

Kacska Dániel,
alelnök.

---

nek mindenikéhez sötét emlékek füződnek. Az egyikben IV Edward fiait gyilkolták meg, a másikban testvérét: a Rocerd Towerben VI. Henrik esett áldozatul. A kicsi temető, melyet a Tower magában foglal, emlékezetesebb hely minden egyébnél. Nincs hely a földön, mely mélyebb és zabolátlanabb szenvedélyekről tanuskodnék, mint e darab föld. Szerencsétlen királynök, grófok és államférfiak egész sora nyugszik itt, kik mindannyian vérpadon multak ki, kivégezve szerencsésebb vetélytársaik parancsára.

Az a csaknem páratlan tetterő és energia, mely az angolban lakik, mely ma szabályozott mederbe térve, távolországokat hódit meg a czivilisácziónak s napról-napra ujabb találmányokkal gazdagitja az emberiséget, akkor a polgárharczokban keresett tért ambitiója és szenvedélyeinek. A magaslatról, melyen a nemzet ma áll, még szédítőbbnek látszik a mélység, a honnan idáig emelkedett. A régi szenvedélyek pusztitásait az uj fejlődés virágai boritják mindenfelé, csak a Tower szürke falait nem futja be borostyán. Komoran és sötéten emelkednek ki a zsibongó város zajából, emlékül a letünt sötét napoknak. Körülötte folyton pusztulnak a régi emlékek. A régi szük utczák egymás után esnek áldozatul a szabályozásnak, a mi nem kis pénzbe kerül, mert volt eset, hogy, egy acre területet 9—10 millió frtért kelle megváltani.

London különben daczára közel 4 millió lakosának folyton növekszik, s 1881-ben 4000 czipész, 2800 szabó, 2500 pék lakott falai közt; évente fogyaszt több mint 400,000 ökröt, $1\frac{1}{2}$ millió juhot, 8 millió szárnyast, s hogy ehez szép összeget iszik a szomjas angol, azt elképzelni nem nehéz. Daczára a füstnek, a ködnek, mely Londonban csaknem állandó, egyike a legegészségesebb városoknak, mi csak részben a klima eredménye, hanem a mellett az egészségi intézkedéseké is. Az angolnak drága az élet s szivesen fizetett közel 50 milliót az uj csatorázásért, mihelyt azt egészségileg szükségesnek mondották ki.

Rövid látogatást téve a Threadlneedle Street egyik bankházában; consulátusunknál s a nagykövetségnél, hol igazán magyaros fogadtatást találtam; indulhatok Scotia zöld hegyei felé, magam mögött hagyva London zaját és fényét.

Dr. Bernát István.

CSARNOK.

A gömöri palóczokról.

— Néprajz. —

Irta: **Adolescens.**

A nők festői képet tárnak elénk, a vének sötét, festett öltönyben jelennek meg, mig a menyecskék és leányok el sem képzelhető pazarlást üznek az öltözékben. Oh be más kép volt ez hajdan, csak félszázaddal ezelőtt is! a mikor a palócznő beérte a maga fonta-szőtte vászonnal, a mikor kitelt abból összes ruházata s ezért sem adott ki pénzt. Ekkor a leányok tisztafehér öltönyben, hófehér hosszu pártával a fejökön ugy tüntek fel, mint maga az ártatlanság; ma már kaczérkodik rajtok még a ruha is, a régi hátul lelógó fonecsik (varkocs, hajfonat) is az uras kontyba göngyölteték, egyszóval halada a világ. Egyedül Balog tartja még fenn az emlitett ősviseletet s ha az idegen oda vetődik, csodálkozva szemléli azt a ruházatot, a mit már kiküszöbölt a divat. Mert hát kéremalásan a palóczok is usznak a divat áramlatával, mahelnap valamennyi fehérszemély divatbáb lesz, mig ellenben a férfiak irigy szemmel nézik a divat hóditásait, miután már is fú a szele a női emancipátiónak. Már pedig tudnivaló dolog, hogy a palócznő nagyon is alárendelt személyiség, a ki már kiskorától kezdve tiszteletes félelmet tanusit a férfiak iránt s innen az a gyöngédség és elsőség, melylyel a nagyvilág férfiai adóznak a szép nemnek, azok a negélyes, hangzatos megszólitások, melyek már ott nagyon is uralkodókká váltak, a palóczoknál teljesen hiányzanak. A palóczlegény tenek szólit minden leányt, a palóczleány megmagáz minden legényt. A férfiaké az elsőség mindenütt, még ha étkeznek is a férfiak foglalják el az ülőhelyeket, a nők állva esznek s ekkor látható az a nevetséges furcsaság, hogy a szégyenlős palóczmenyecske illetlennek tartván a többiek előtt az ételt szájába tenni, ennek kikerülése végett megmeritett kanalával elfordult az asztaltól s ugy eszik, nem gondolván meg, hogy ezzel még sokkal nagyobb, sőt igazi illetlenséget követ el. Hja de hát már ez igy van szokásban, ha másképen tenne, megrónák érte. Feltünő még az is, hogy a palócznő férjét ritkán hivja urának, legmegszokottabb kifejezés, ha mással beszélget férjéről: ő, az az ember s igy ha férjét hivni akarja azt mondja: ember! győjék má'!

Apropos ember, a palócz képzetében az az ember tisztán csak férfit jelent s hol embert emleget, ott az asszonyember teljesen ki van zárva, ugyszintén a gyerek név alatt is egyedül a fiut érti. A Sajóvölgyön több helyen a figyermeket csudálatosan inaskának nevezik.

Egészen sajátságos a palócz nyelvre és szójárásra az a dialectus, melyről a gömöri embert bárhol is megismerik. Az **a** betünek nem egészen nyitott szájjal való kiejtése, az utánozhatatlan közép **é** azonnal gyanitatják a palócz embert, mikhez járulnak még azok a sajátságos tájszavak, érdekes hasonlatok, melyek beszédükben lépten-nyomon előfordulnak. Könyv telnék ki belőlük, hacsak megemliteni akarnók is ezeket, meglehet, hogy ha kedvem kerekedik innen-onnan hallomásból összeszedve, ha ugyan kivánesiak reá, leirom e lap olvasó közönségének.

Palóczunk szereti a mulatságot is, a mely barátságos hajlamaira mutat. Az évenként előforduló névnapok és disznótorok igenis zajosak szoktak lenni, a midőn a kedvderitő pálinka mellet — bort ritkán isznak — fölhangzanak a dalok, megerednek a köszöntések, mi több sok esetben versbe, mert a palócz nép értelmes, a ki nem fél a Pegazus rugásaitól sem, völgyei szebbnél-szebb népdalokat teremnek. Vannak közöttük olyanok, a kikben igazi költői ér buzog. Ismerek egy ilyen földmives költőt Iványiban, a kinek költeményei már lapokban is voltak közölve és ismertetve, s egy másikat Pálfalván, a kik a munka mellett költeményeket tervelnek agyukban. A keresztelő női mulatság, a melyben kivett részüket az asszonyok az ugynevezett poszrikban fizetik vissza, a mikor is egész halom kalácscsal állitanak be a gyermekágyat fekvő asszonyhoz.

De mulatságaik között legfontosabb a lakodalom vagy mint ők nevezik: a lakzi, a mely 4 egész nap tart, s forrongásban tartja az egész falut. Az ágyvivés, esküvő, a menyasszony bucsuja, a sürgő és a hőrész ennek érdekesebb mozzanatai. Az ágyvitel felkendőzött, csengős lovakon, az esküvő napját megelőző estve történik, a mikor is az utezán végig futó kocsihoz, melyen az asszonyok dalolva őrzik az ágyat, esörömpölve hullanak a kapukból a hasadt fazekak. Az esküvőre menő nászmenetet pisztoly durranások zavarják meg (ujabban ez a barbár szokás kezd elmaradozni.) a menyasszony bucsuját a kis vőfély verses bucsuztatója teszi érdekessé, a sürgő és a hőrész, már a menyasszony uj lakásán ejtetik meg, s ez nem csekély anyagi haszonnal jár. (megtörténik, hogy ezen alkalmakkor a menyasszony 50—60 forint ajándékot is kap.)

A fiataloknak is van külön mulatságuk minden ünnep másod vagy harmadnapján, az aratás végeztével valamelyik vasárnap délután és a farsangban az u. n. ivó, a mely 1 hétig tart és nem ritkán zabolátlan kicsapongássá fajul, s verekedéssel végződik.

A palócz leleményes a mulatságos játékokban is. A téli évszak a szobában ülésre kényszeritvén mindenkit; ekkor alkalmuk nyilik a palócz legényeknek és leányoknak a kedvelt fonóház vagy mint ők inkább szeretik nevezni: az ülő mulatságos jeleneteit élvezhetni, a hol legények és leányok a legkülönfélébb játéknemeket találnak fel. — sajnos, hogy ott a fékevesztett indulat néha a trágár dolgoktól sem iszonyodik, miért is ujabb időben eredmény nélkül bár, de egymást érik a fonóházakat betiltó szolgabirói rendeletek. A természet megujultával a pázsit, vagy palócznyelven a pást lesz a játékok tere, hol vasárnap délutánonként különösen a labdázás kedvelt mesterségét üzik egész szenvedélyel legények és leányok vegyesen, — gyakran mindkétnemü fiatalság különválva, a finemzedék a nagyon is divatos mancsozáshoz lát (ez hasonló a tekézéshez, hanem a palóczlegény nemcsak a földön üti meg a mancsot, hanem a levegőben szálltába is.) a leányok pedig különféle játékot játszanak. A leggyakoribb leányjáték a czikázás, a mikor párjával összefogódzanak, majd egymástól szétfutván a czika serényen igyekszik a futók közül egyet elfogni, mi megtörténvén az elfogott lesz a czika. Szintén gyakran látható egy tánczosjáték is az u. n. cziczkó, a mikor körbe forogván a leányok, a középen két leány rakja a csárdást, mialatt az összes játszósereg a következő verset dalolja sajátságos dallam szerint:

Cziczkó, cziczkó! vagyon-e szép lányod?
Vagyon, vagyon, de semmirevaló.
Add nékem ezt, elkapom ezt.
Szita, szita péntek.
Siralom csitértek, (sic!)
Dob szereda.
A legények regementje igen czifra.
Benne forog Sándor, bándor igen nyalka!
Haj Rebu, rebukám,
Fordulj ki már Erzsukám, (a tánczoló leányok egyike.)
Eszemadta.
Az erdei nyúlhús.
Tengerborsos tyúkhús!
Hopsz ide magyar lányok, ez az urak táncza.
— Cziczukám, maczukám fogtál-e egeret?
Fogtam, fogtam, de elszalajtottam.
Mig az ajtó megé értem; —
Egy pár csókot elvesztettem.
Cickaj, packaj!

Előfordul a kacsa, melyben a falu ifjusága széltiben összefogódzván, néha oly hosszu sort képez, hogy a fél utczát elfogja. Ekkor mondják a következő verset:

Kis kacsa fürdik,
Fekete tóba.
Anyjához készül
Lengyelországba!
Sikos a háta!

midőn a végső sor elhangzik, az a ki elől megy a sorban egy nagyot rant a mellette levőn, ez ismét a másikon és igy tovább, a sor végén már oly erős a lökés vagy inkább rántás, hogy az ott levők rakásra hullanak s ez nevetésre ad alkalmat. Ehez hasonló a „csavarodj farkam.“ Ebben van egy kánya és egy héja. A héjának csibéi hátamegett állanak oly módon, hogy mindenik fogja egyik a másiknak derekát. A kánya a földön guggol, a héja kérdezi tőle: mit ás kend!?

Kánya. Gödrőt.
Héja. Minek az a gödör!?
K. Tüzet benne rakni.
H. Minek az a tűz!?
K. Vizet nála melegiteni.
H. Minek az a viz!?
K. Tyukot benne koppasztani.
H. Hol vetted a tyukot?
K. Padodon.
H. Megverik a lopót!
K. Nem biz azt.
H. Meg biz azt.
K. Kánya vagyok elkaplak.
H. Héja vagyok megfoglak. Csavarodj farkam!

ekkor a héja különféle csavarodások és ugrások között védi csibéit, a kánya ellenben azon törekszik, hogy azokat elkapdossa. — — Majd két csapatra oszelván ismét uj játékot kezdenek, az egyik csapat vezetője kérdi a másik csapat vezetőjétől:

Ki s ki népei vagytok?
2-ik csapat. Pardon Pálé, Pá' Lászlóé.
1-ső cs. Az is nékünk ellenségünk.
2. cs. Mire való ellenségtek?
1. cs. A minapába erre jöttetek, hidunk lábát eltörtétek, meg sem csinaltátok.
2. cs. Ácsok vagyunk megácsozzuk, fenyőfából kifaraguk, ingyen meg is aranyozuk.
1. cs. Hol vettétek az aranynak füstjét?
2. cs. Felmentünk boldog asszonyhoz, kérvén kértük, adván adta.
1. cs. A kapunak vámja is van.
2. cs. Micsoda vámja?
1. cs. Egy hordó bor, egy aranyalma, egy szép lány.
2. cs. A hordó bor most virágzik, az aranyalma most bimbózik, a szép lányt odadhatjuk, ha elkaphatjátok.

Ekkor az első csapat kezét feltartva kaput csinál s az első csapatból azt, a ki utólszor buvik át rajta elkapja, ez igy megy mind addig, mig az első csoportból egy marad, akkor a játékot ujra kezdik.

De az Isten tudná elszámlálni és leirni mindazokat a társas játékokat, melyekben a palócz fiatalság örömét leli, említést érdemel még, mint a melyet szintén gyakorta láthatni az u. n. „lőtő, lőtő, kendő lőtő,“ továbbá a fazék, szemszemgyürü és még egy csomó.

De hogy igazat adjunk annak a közmondásnak, hogy a derüre ború következik, hogy a dinom-dánomra szánombánom jön, hát a már előszámlált örömrehangoló jelenetek nézése után, térjünk be egy szomoru házba is (halottas ház). A halott a teritőn fekszik, legszebb ruháiban öltöztetve fel. A nézőktől sohasem üres a ház nappal, éjszaka pedig férfiak gyülnek össze s ősi szép szokás szerint megható éneklés és imádkozás között virrasztják át az éjet a halott fölött. — Oly megkapó jelenet! oly kegyeletes szép szokás ez, hogy a nagyvilág e részben tanulhatna a palóczoktól s a helyett, hogy egy szobába elzárva tartja halottját, jól tenné, ha kegyeletes visszaemlékeztetések között virrasztaná át az ugyis nemsokára sirba teendő földi maradványai felett a sötét éjszakát. Koporsóba csak kevéssel a temetés előtt teszik a halottat szintén éneklés között. Temetés után régi magyar szokás szerint „tort“ ülnek, a hová, különösen ha módos gazda hal meg, az egész falu hivatalos. Ha temetésre mennek, a szomoru gyülekezet női tagjai egy jó darab kenyeret visznek a házhoz, mit ajándék kenyérnek szoktak nevezni, hihetőleg eleinte csak a szegényebb sorsuak részesültek e jótéteményben, a kik a torhoz szükségeseket nehezen tudván előteremteni, hitsorsosaik mintegy segiteni akartak ez által rajtuk.

Most már elkisérvén palóczinkat sirjába, nincs több mondani valónk. A palóczokat ismerő közönség bizonynyal hiányosnak fogja találni e rajzot, de a helyett, hogy megütköznék e felett nagyon jól teszi, ha kiegészíti azt.

(Vége.)

Szerkesztői üzenetek.

Sz. J. A mi egy széles látkörrel biró egyén előtt kicsinek tünik fel, még abból nem az következik, hogy a G. K. olvasóinak azon része, mely csak a falusi iskola szük korlátai között nyerte kiképeztetését, ne tanulhasson belőle.

B. S. Jövőre.

B. L. Megelőzték.

Rozsnyói járás szolgabirójától.

Pályázat.

1997. sz. — A rozsnyói járás területén Rozsnyó székhellyel üresedésben levő körvosi állomásra ezennel pályázat nyittatik. Ezen állomás javadalmazása a következő:

1. Az egészségügyi körbe tartozó község által évenként fizetett 500 frt.

2. A megválasztandó körorvos nappali látogatásáért 20 kr., éjjeliért 40 kr. dijat huz. Fuvart a gyógykezelt tartozván adni.

3. A körorvos tartozik kerületét havonként legalább egyszer bejárni s a szegényeket ingyen gyógykezelni.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények f. évi augusztus hó végéig ezen hivatalhoz adandók be.

Rozsnyó, 1884. julius 30-án.

Kubinyi, s. k. szbiró.

Rozsnyói járás szolgabirójától.

Pályázat.

1998. sz. — A rozsnyói járás területén Csetnek székhellyel üresedésben levő körorvosi állomásra ezennel pályázat nyittatik. Ezen állomás javadalmazása a következő:

1. Az egészségügyi körbe tartozó községek által évenként fizetett 500 frt.

2. A megválasztandó körorvos nappali látogatásért 20 kr., éjjeliért 40 kr dijat huz, fuvart a gyógykezelt tartozván adni.

3. A körorvos tartozik kerületét havonként legalább egyszer bejárni s a szegényeket ingyen gyógykezelni.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények f. évi augusztus hó végéig ezen hivatalhoz adandók be.

Rozsnyó, 1884. julius 30.

Kubinyi, s. k. szolgabiró.

Rimaszombati járás szolgabirójától.

2306. sz. **Pályázati hirdetmény.**

Gömörmegyébe kebelezett nyustyai körorvosi állomás választás utján leendő betöltésére ezennel pályázat nyittatik f. évi szeptember hó 3-ikának d. e. 9 órájára a választás napjáig Nyustya községébe alólirt szolgabirói hivatal helyiségébe, hova s meddig a szabályszerüen felszerelt kérvények, melyben kiemelve legyen, hogy a pályázni óhajtók a tót nyelvet is értik — benyujtandók.

A körorvos évi fizetése 700 frt, melyben a lakbér is bent foglaltatik, gyógykezelési dij nappali 20 kr. éjjeli látogatásért 40 kr. tiszteletdijat huz, a fuvardijat az illetők fizetik, esetleg természetben adják. — Kelt Nyustyán, 1884. augusztus 2-án.

Kubinyi, s. k. jszbiró.

Felelős szerkesztő: **Bodor István.**

Magán-hirdetések.

Haszonbéri hirdetmény.

A rimabrézói közbirtokosság italmérési joga, vendéglő, mészárszéki épület és állással együtt — az 1885-ik év január 1-sö napjától számitandó három évre — a Rimabrézón folyó évi **szeptember hó 22-én** délelőtti 10 órakor tartandó árverésen haszonbérbe fog adatni. Bérleni szándékozók 200 frt bánatpénzzel jelenjenek meg.

Haszonbéri feltételek alólirottnál Rimabrézón és Marton János ügyvéd urnál Rimaszombatban megtekinthetők.

Boczkó Dániel,
közbirt. igazgató.

1—3

Hirdetmény.

A Pelsőcz város tulajdonához tartozó „Fényes“ czimü vendéglő italmérési joggal s a vásár helypénzszedési jog: továbbá a Pelsőcz város, s örökvevő lakosok tulajdonát képező „Sajóparti“ vendéglő italmérési joggal az 1885-ik év január hó 1-től 1887-ik év deczember végéig terjedő három évre folyó 1884-ik év szeptember hó 1-sö napján Pelsőczön a városházánál nyilvános árverés utján bérbe fog adatni. Az árverési feltételek a városi jegyzői hivatalnál megtekinthetők.

Kelt Pelsőczön, 1884. augusztus hó 1-én.

Szarvas János,
városi főbiró.

2—3

Árverési hirdetmény.

Jolsva rendezett tanácsu város tulajdonához tartozó királyi kisebb haszonvételek és pedig:

Négy városi és négy magánépületben nyitható italmérési jog;

Mészárszék hozzá tartozó jégverem- s vágóhiddal;

Melegvizi- és alsó-malom;

Vásár- és helypénzszedési jog; nemkülönben a város tulajdonát képező Fürdőhelyiség az ott gyakorolható italmérési joggal — a szeszárulás kivételével — s a fürdőhöz tartozó kerttel 1885. évi január hó 1-től 1887. évi deczember hó 31-ig terjedő három évre **folyó évi szeptember hó 2-án** Jolsva városházának tanácstermében megtartandó nyilvános árverésen berbe adatni fognak; megjegyeztetvén, miszerint a malmok esetleg 6 évre, a fürdőhelyiség pedig magánegyezmény utján is bérbe vehetők.

Az árverési feltételek alólirott polgármesteri hivatalnál bármikor megtekinthetők. — Kelt Jolsván, 1884. aug· hó 14.

Remenyik Ede, polgármester.

1—3

Előnyös kereset.

Kereset Minden állásu személyek **állam és dijsorsjegyek havi lefizetés melletti eladására** (az 1883. évi XXXI. törvényczikk alapján) **mindenhol** előnyös feltételek alatt felvétetnek. Ajánlatok küldendők:

A fővárosi váltóüzlet-társasághoz Budapesten. 2—6

Hirdetmény.

A pelsőczi közbirtokosság tulajdonához tartozó vizimalom 1885-ik év január 1-től 1887. év deczember végéig terjedő három évre folyó 1884-ik év szeptember hó 1-sö napján pelsőczön a városházánál nyilvánosan, árverés utján bérbe fog adatni. Az árverési feltételek alólirottnál megtekinthetők.

Kelt Pelsőczön, 1884. augusztus hó 1-én.

Fridrik Vilmos,
közbirt. igazgató.

1—3

Juh-eladás.

Herczeg Coburg Fülöp ő kir. fensége balogvári uradalmában 1000 darab tenyésztésre alkalmatos merinófaj anyajuh és ürü eladó. Venni szándékozók értekezhetnek az uradalmi tiszttartósággal Rimaszécsben.

Rimaszécs, 1884. julius 14-én.

4—6 **A herczegi tiszttartóság.**

Vidéki szülők figyelmébe.

Alólirt elfogadok 5—6 leányka-növendéket nevelés végett, 8—11 éveseket (idegen ajkuakat is), a szülőkre nézve igen kedvező feltételek mellett. Zongoratanitás olcsón számittatik. — Becses megkeresésekre, a feltételek is közöltetnek. — Sajó-Gömörön, 1884. augusztus 6.

Bogár Lajos, tanitó.

Értesités.

Van szerencsém a n. é. közönségnek szives tudomására hozni, miszerint helyben (Stelkovics-féle házban) mint önálló épitész telepedtem le. Hivatkozva a több évi gyakorlatomra, azon szerencsés helyzetben vagyok, mind e szakmába vágó követelményeinek pontosan megfelelni, valamint a n. é. közönség reám bizott munkáknak solid kiviteleteiről, valamint jutányos áráról biztositani.

Teljes tisztelettel

Pitta Lipót, épitész.

1—2

2—2

Bérleti hirdetmény.

828. sz. — Szad. Rimaszombat r. t. városának „vásárjog“ czimen gyakorolt királyi kissebb haszonvétele f. é. augusztus hó 26-ikának d. u. 3 óráján a városháza tanácstermében nyilvános árverés utján f. é. november hó 1-étől számitandó 3 (három) évre haszonbérbe fog adatni.

Az árverési feltételek s helypénz-szedési árszabály hivatalos órák alatt a jegyzői hivatalnál addig is megtekinthetők.

Kikiáltási ár 5130 frt, bánatpénz annak 10%-a.

Kelt Rimaszombat város rend. tanácsának 1884. évi augusztus 1-én tartott üléséből.

Szabó György, polgármester.

Hirdetmény.

190. sz. — Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a rimaszombati kir. járásbiróság 1595. számu végzése által **Sztaniszlavszky V.** végrehajtató javára **Demuth Károly József** ellen 500 frt tőke, s jár. követelés erejéig elrendelt biztositási végrehajtás alkalmával biróilag le- és felülfoglalt és 1585 frt 20 krra becsült antimonium, házi butorok, kocsik, lovak és egyéb ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak. Mely árverésnek az 1595. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszinén vagyis alperes rimabrézói lakásán leendő eszközlésére 1884. év augusztus hó 28-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak. Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Rimaszombat, 1884-ik évi augusztus hó 14-ik napján.

Draskovits, kir. birósági végrehajtó.

Árlejtési hirdetmény.

A magy. kir. debreczeni méntelep Eperjes, Debreczen és Turia-Remetei osztályaiban elhelyezett katonai legénység valamint az ugyanott **lévő ménló állomány** részére folyó év november 1-sőtől és az ujonnan felállitandó rimaszombati méntelep osztálynál elhelyezendő legénység és ménló állomány részére folyó évi október hó 1-sö illetőleg 15-től 1885. október hó végeig szükséglendő

takarmány- és élelmi czikkek,

u. m. kenyér, zab, széna, árpaszalma, alomszalma és ágyszalma, kemény tüzifa és petroleum biztositása végett.

1884. évi szeptember hó 3-án a **rimaszombati** osztály részére d. u. 3 órakor az ottani város kapitányságnál.

1884. évi szeptember hó 5-én az **eperjesi** osztály részére d. e. 10 órakor Kassán a városháznál.

1884. évi szeptember hó 7-én a **turia-remetei** osztály részére d. e. 10 órakor Ungvárt a városháznál és

1884. évi szeptember hó 9-én a **debreczeni** osztály részére d. e. 10 órakor az itteni méntelep, számirodájában irásbeli zártajánlati árlejtés fog tartatni.

A szállitási szerződések, illetve feltételek a helybeli méntelep számvevő és az eperjesi méntelep osztály irodájában valamint a rimaszombati, kassai és ungvári város kapitányságnál megtekinthetők.

3—3 **Debreczeni m. kir. méntelep parancsnoksága.**

Nyomatja és kiadja **Rábely Miklós**. Rimaszombat, 1884. (Losonczi-utcza 24. szám.)